

WSTĘP

Zdecydowanie przeciwstawiał się marksistowskiej koncepcji życia społecznego, bronił godności i praw człowieka. Zawsze twierdził, że trzeba podejmować wysiłek tworzenia lepszej przyszłości. W czasie II wojny światowej z polecenia bp Michała Kozala – późniejszego błogosławionego – ukrywał się zagrożony aresztowaniem przez Gestapo w różnych miejscowościach. W czerwcu 1942 roku udał się do Lasek, zostając kapłanem Zakładu dla Niewidomych, którym był do roku 1945. W okresie powstania warszawskiego, pod pseudonimem „Radwan III”, był kapłanem Armii Krajowej w grupie „Kampinos” i szpitalu powstańczym w Laskach. Po wojnie odbudowywał Wyższe Seminarium Duchowne we Włocławku, a w 1946 roku został biskupem lubelskim. Dnia 12 listopada 1948 roku bp Stefan Wyszyński został metropolitą gnieźnieńskim i warszawskim oraz Prymasem Polski.

W okresie najcięższych komunistycznych represji wobec Kościoła i społeczeństwa w latach 1948–1956 bronił chrześcijańskiej tożsamości narodu polskiego. Gdy władze komunistyczne – pewne swojej siły i poparcia – zdecydowały się na jawną ingerencję w wewnętrzne życie Kościoła i zasady obsadzania stanowisk (premier miał ustanawiać biskupów, a wojewoda proboszczów) Prymas Wyszyński 21 maja 1953 roku wysłał do Bolesława Bieruta memoriał „Non possumus”, będący odpowiedzią Episkopatu na ataki wymierzone w Kościół katolicki oraz na próby jego podporządkowania komunistycznym władzom. W odpowiedzi na to, we wrześniu 1953 roku Prymas został aresztowany. Rozpoczęło się jego internowanie. Do 1956 roku przebywał w Rywałdzie, Stoczku Warmińskim, Prudniku i Komańczy. Warunki, w jakich był przetrzymywany (wilgoć i zimno), spowodowały, że Prymas głęboko podupadł na zdrowiu. Podczas uwięzienia opracował program odnowy życia religijnego w Polsce, zawarty w idei Jasnogórskich Ślubów Narodu. Przygotował także założenia Wielkiej Nowenny przed obchodami Tysiąclecia Chrztu Polski. Ważnym elementem Nowenny była peregrynacja kopii obrazu jasnogórskiego po parafiach w całej Polsce. To pod jego przewodnictwem doszło do wystosowania słynnego orędzia Episkopatu Polski w 1965 roku do biskupów niemieckich, wzywające do pojednania. Wydarzenia na Wybrzeżu w 1970 roku wstrząsnęły Prymasem, jednak swoją postawą, słowami i czynami dodawał zarazem otuchy i wierzył, że przyjdą lepsze czasy i zmieni się władza, a nawet ustrój. Odegrał bardzo znaczącą rolę w organizacji struktur kościelnych na Ziemiach Zachodnich i Północnych, doprowadzając w 1972 roku do utworzenia tam diecezji,

a także nieco wcześniej podczas obrad Soboru Watykańskiego, stając się symbolem niezależności i mądrości polskiego Kościoła. W latach 1980–1981 pełnił rolę mediatora między NSZZ „Solidarność” a władzami. Wspierał i chronił przed zagrożeniami rodzącą się opozycję. Zmarł 28 maja 1981 roku, pozostawiając po sobie opinię sformułowaną w określeniu „PRYMAS TYSIĄCLECIA”.

Wobec zapowiedzianej beatyfikacji Prymasa Stefana Wyszyńskiego postanowiliśmy przygotować numer poświęcony Jego osobie, jak również Kościołowi katolickiemu w okresie rządów komunistycznych w Polsce.